

УДК 929-057.17(477) ЛЯХОЦЬКИЙ

А.Г.Філінюк

**Талановитий сівач правдивого українства
і духу благородства повен:
до 60-річчя від дня народження Володимира Ляхоцького**

В статті зроблена спроба на основі вивчення та осмислення документальних джерел і численної наукової літератури об'єктивно відтворити життєвий шлях, здобутки і досягнення відомого сучасного українського історика, доктора історичних наук, професора, академіка Академії науки вищої освіти України Володимира Павловича Ляхоцького. Зокрема, зазначено, що він народився на Київщині в родині вчителів, які прищепили синові любов до України і малої Батьківщини, до рідної мови, глибоких цінностей української духовності та культури. Працюючи на викладацьких і державних посадах, В. Ляхоцький зумів не тільки розкрити свої природні здібності і задатки як педагога та організатора, а й талановитого та плодовитого вченого-історика. За роки трудової діяльності він набув авторитету талановитого сівача правдивого українства, людини з невичерпною душевною добротою, організаційним духом, працелюбним вишколом і цілеспрямованістю, дивовижною обов'язковістю та громадянською небайдужістю до історії та культури України.

Охарактеризовано його навчання на історичному факультеті Київського державного педагогічного інституту і роки становлення як професійного дослідника вітчизняного минулого за національно-патріотичною системою координат, знаного архівознавця, книгознавця і бібліотекознавця, невтомного популяризатора діяльності українських діячів, наукових установ і вищих навчальних закладів. Підкреслено, що В. Ляхоцький належить до когорти самобутніх учених із рідкісним даром критичного мислення, блискучим володінням просопографічним методом дослідження та патріотичних людей зі справжньою українськістю, особистою громадянською позицією й високим професіоналізмом.

Розкрито вагомий особистий внесок В. П. Ляхоцького в розробку низки засадничих термінологічних понять, підготовку й опублікування потужних довідників і видань про національні процеси в Україні і, що не менш важливо, у дослідження, розкриття й повернення Україні імені видатного громадського і державного діяча, геніального вченого Івана Огієнка. Відзначено, що В. Ляхоцький зумів реалізувати актуальні, надзвичайно потужні та потрібні вітчизняній історичній науці та українському суспільству наукові проекти про таких представників національної еліти, як: І. Огієнко, М. Грушевський, П. Скоропадський, С. Петлюра, М. Плав'юк, В. Біднов, І. Стешенко, Р. Смаль-Стоцький та інші. Наголошено, що професор разом зі знайомими огієнкознавцями зробив вагомий внесок у вивчення і популяризацію наукової

та духовної спадщини І. Огієнка – фундатора Кам'янець-Подільського державного українського університету, видатного державотворця, який присвятив все своє життя українській національній ідеї, вершинним цінностям українського народу й утвердженню української національної культури в світовому цивілізаційному просторі. Обґрунтовано, що аура наукової спадщини академіка, який в цьому році відзначає своє шістдесятиріччя, вирізняється архівним розвоєм і унікальністю документів, науковою достовірністю, змістовою ґрунтовністю, композиційною вивершеністю та суспільно-історичною спрямованістю. Вона вчить цінувати національні постаті, всебічно пізнавати свою ідентичність, цілеспрямовано стверджувати Україну на політичній і культурній мапі європейської та світової цивілізації.

Ключові слова: Володимир Павлович Ляхоцький, професійний історик, талановитий вчений, академік, організатор, дослідження, осмислення, наукова спадщина, представники національної еліти.

17 березня 2017 р. наукова громадськість, передусім історики та архівісти, весь загал Академії наук вищої освіти України, широко відзначили 60-річчя від дня народження доктора історичних наук, професора, академіка-секретаря відділення історії АН ВО України Володимира Павловича Ляхоцького – справжнього професіонала, талановитого історика, полум'яного публіциста, вітчизняного минулого, високоінтелігентної людини, свідомого громадянина України з чіткою громадянською позицією, україно-і націєцентричного, невтомного, самовідданого діяча національної освіти, історичної науки та нашої духовності.

З ювіляром автора цієї розвідки доля звела ще на початку 1990-х рр. з обранням головою Хмельницької обласної організації Всеукраїнської спілки архівістів й згодом призначенням проректором з наукової роботи Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (нині – Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка). Володимир Павлович тоді очолював Український державний науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства. З того часу, але найбільше – останніх 20 років у нас склалися не лише професійні, загальнолюдські, а й приятельські особистісні взаємини, що переросли в міцну дружбу. Співпраця переконливо засвідчила про ювіляра як фахівця зі світлим розумом, глибокою фаховою підготовкою, справді багатозаровим, аналітичним мисленням, в якому органічно поєднуються пильне око джерелознавця і систематика з універсальними евристичними зацікавленнями та винятковою працездатністю.

Аналіз джерел і літератури дає підстави для твердження про те, що як на Волині та Поділлі, так і на Київщині, звідкіля В. Ляхоцький родом, сповідують одні і ті ж моральні цінності. Бо ж тільки з високими моральними цінностями можна виховати таку сильну, самовіддану, патріотичну особистість. Мировидний вплив на його світогляд і морально-етичні риси характеру справили

передусім його батьки – представники шкільної інтелігенції Київщини, які пройшли стражденним шляхом війни, розрухи, відбудови і голоду. Саме мати Валентина Олександрівна – історик за фахом – спрямувала сина у пізнанні минувшини, а батько Павло Єфремович як філолог прищепив йому любов до рідної мови, кращих зразків української літератури та історії українського друкарства. З іншого боку, неабияку роль відіграло хліборобське середовище з його духовно-моральними цінностями і глибинним колоритом національної та народної культури.

Для Володимира Павловича історія України не просто професія – в 1981 р. він закінчив історичний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. М. Горького (тепер Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова), але і його воля ахав долі та справжнє життєве покликання. Бо ж професія історика разом із культурою є єдиним і по суті незамінним, всеохоплюючим джерелом усвідомлення та осмислення свободи української нації і свободи людини, дійсно надійним критерієм визначення надійності та гідності фахівців вищої кваліфікації. Як чесний і добросовісний історик він все своє професійне життя керується виключно національно-патріотичною системою координат і глибокою переконаністю в необхідності цієї роботи.

В. Ляхоцький увійшов у сучасну вітчизняну науку як авторитетний історик, книгознавець і бібліотекознавець [4], невтомний популяризатор не лише окремих українських діячів, а й наукових установ і навчальних закладів [8; 26]. Він одним із небагатьох істориків у співавторстві з київськими дослідниками підготував й опублікував потужний довідник “Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали” [30]. Йому належить низка термінологічних видань [1; 34].

На наше глибоке переконання, Володимир Павлович належить до когорти неординарних, самобутніх учених, котрі блискуче володіють найвищою формою біографістики – просопографічним методом дослідження, й водночас патріотичними людьми, яким притаманна справжня українськість у повному розумінні цього слова, що всіма своїми поступками, діями і справами демонструють особисту громадянську позицію й високий професіоналізм. Як професійний історик і громадянин, В. Ляхоцький своєю повсякденною, самовідданою працею не лише виявляє готовність, а й по-справжньому відстоює високі принципи та ідеали національної і особистої свободи як української нації загалом, так і реальних конкретних людей, котрі утворюють нашу складну й водночас прекрасну і неповторну спільноту України. Повсякчас подає особистий приклад глибокого системного осмислення явищ і подій вітчизняної історії та її місця в європейському і світовому цивілізаційному просторі.

Давній афоризм передає таку мудрість: знання залежать від навчання, пошана – від справ, добробут – від старанності, нагорода – від долі. Очевидно, свого часу його добре засвоїв і знав Тарас Шевченко, який залишив крилаті слова: “Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була сама”. Надзви-

чайно важливо підкреслити, що В. Ляхоцький зумів реалізувати чимало потужних, важливих, цікавих і потрібних історичній науці та українському суспільству проектів, відчуги радість, самовдосконалення і справжнє щастя від результатів власного творчого пошуку.

Для його наукового доробку професора характерними є насиченість актуальним фактичним матеріалом, високий теоретичний рівень, глибоке переосмислення, ґрунтовність і панорамність відтворення життєвих явищ і видатних особистостей України. Наукова спадщина академіка АН ВО України вчить цінувати справді національні постаті, всебічно пізнавати свою ідентичність і цілеспрямовано стверджувати Україну на світовій політичній та культурній мапі.

Можна без перебільшення сказати, що як історик В. Ляхоцький разом зі знаними огієнкознавцями О. Завальнюком, І. Матяш, М. Московченко, І. Преловською, М. Тимошиком, І. Тюрменко та багатьма іншими зробив вагомий внесок у вивчення і популяризацію наукової та духовної спадщини Івана Огієнка в контексті студій української національної культури, а головне для повернення його імені на Батьківщину, перетворення його у всесвітньо відому постать і що не менш важливо – для утвердження України в світовому культурному просторі [3; 12]. Ми повністю розділяємо точку зору дослідниці І. Преловської про те, що Володимир Ляхоцькому належить вагомий огієнкознавчий доробок [32, с. 13–14]. Насправді ювіляра можна цінувати вже за повернення в Україну імені її одного з найвидатніших діячів, який до останнього подиху був беззастережно відданим українському народові, українській культурі і духовності, вітчизняній науці.

Влившись 1994 р. до лав піонерів огієнкознавства, В. Ляхоцький вперше виконав ґрунтовне комплексне дослідження діяльності І. Огієнка [33, с. 569]. Окрім розробки малодосліджених напрямів діяльності Івана Огієнка як архівознавця [7; 15; 18; 21], бібліофіла [17; 25], бібліографа [5; 6; 11], археографа [2], красзнавця, освітянина, видавця, редактора [12], В. Ляхоцький заклав основи всебічного вивчення архівних документів, які містять огієнківський епістолярій [3; 20; 24; 31]. Результатом копіткої та багатогранної праці історика за цими напрямками стали низка потужних одноосібних комплексних досліджень, зокрема “Іван Огієнко (митрополит Іларіон): Показчик архівних джерел” [14] “Тільки книжка принесе волю українському народові. . . : Книга, бібліотека, архів у житті та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона)” [23], “Просвітитель: Видавничо-редакційна діяльність Івана Огієнка (митрополита Іларіона)” [22] та колективна монографія “Пам’ятки: Т. 2: Епістолярна спадщина Івана Огієнка (митрополита Іларіона) (1907–1968)” [32]. Власне, видавничий, архівно-археографічний і бібліотечно-бібліографічний діяльності І. Огієнка дослідник присвятив свою докторську дисертацію, захищену 2001 р. [10].

Чимало зусиль учений доклав, аби розкрити державницьку діяльність І. Огієнка [13; 16; 30]. В науковому доробку ученого створено дискурс самовідданого українця, який не тільки зумів створити у Кам’яниці-Подільському

перший державний український університет, а й все своє життя присвятити українській національній ідеї, вершинним цінностям українського народу.

Тут особливо підкреслимо, що учений зумів віднайти, зібрати та опрацювати не тільки українські архівні матеріали, але й залучити до наукового обігу ті закордонні колекції листів, документів, періодичних видань у канадських архівозбірнях, а також цілий масив листів еміграційного періоду, який зберігся завдяки подвижницькій діяльності протопресвитера УПЦ в Канаді о. Тимофія Міненка. Аура монографій і книг В. Ляхощького вирізняється архівним розвоєм та унікальністю документів. Для них характерні ґрунтовність, композиційна вивершеність, суспільно-історична спрямованість, розлога і водночас сувора компаративістика та аргументовані авторські обґрунтування чесного й добросовісного вченого. З багатьох праць ученого ми пізнаємо роль і місце Івана Огієнка не лише у відкритті і становленні Кам'янець-Подільського національного університету, якому незабаром виповниться 100 років, а й у розвитку комплексу гуманітарних наук і сприянні їх інтеграції в сучасну вітчизняну історію.

Зауважимо, що в монографії “Тільки книжка принесе волю українському народові...” Іван Огієнко через призму вивчення та осмислення маловідомих аспектів постав як видатний діяч української культури, урядовець, талановитий організатор бібліотечної та архівної справи, невтомний книгознавець, бібліограф і бібліофіл.

Слід зауважити, що на наше переконання, книги і численні статті історика – не чисто академічні, а тим паче не штучно створені дослідження. Вони ніби не лише повертають нам витіснені фрагменти з минулого й тим самим зафарбовують його яскравими барвами історії, а й зменшують простір особистого і державного незнання. Глибокий аналіз винятково важливих для історії та духовності піднятих дослідником тем сприймається легко завдяки осмисленості позицій автора і гарній відшліфованій сучасній українській мові. Завдяки ширій подачі матеріалу – це змістовні, напрочуд цікаві праці, призначені як для фахівців, так і для широкого кола читачів, громадських активістів, студентів, державних і політичних діячів.

Важливою складовою огієнкознавства є доробок В. Ляхощького в дослідженні теоретичних засад епістолярної спадщини українських громадських і політичних діячів XIX – XX ст., та Івана Огієнка зокрема. Завдяки йому в серії “Пам’ятки” було видано друком листи Івана Огієнка (1907–1968) [32]. Вміщені в збірнику документи походять з архівів України і Канади, а також туди вміщено ті листи, які до того були опубліковані в українській діаспорі невеликим накладом. Книга представляє собою перший збірник, до якого увійшла значна частина віднайденої на час виходу в світ збірника огієнкової епістолярної спадщини, котра відклалася в різних архівах і колекціях. Матеріали з цієї книги, яка, на жаль, вийшла малим накладом, самі по собі утворюють окремі напрями подальших досліджень огієнкіани, дозволяють уточнити хронологію подій і вже встановлених періодизацій життя та діяльності великого українця.

Обравши напрямом своїх студій конкретні проблеми і напрями діяльності представників національної еліти, зокрема Михайла Грушевського, Павла Скоропадського, Симона Петлюри, Івана Стешенка, Романа Смаль-Стоцького, Василя Біднова та багатьох інших [2], В. Ляхоцький не міг оминати постаті останнього Президента УНР в екзилі Миколи Плав'юка [9], який все своє життя присвятив консолідації та збереженню національної ідентичності свого народу поза межами материзни, здобуттю незалежності та розбудові Української Держави, утвердженню в суспільстві демократичних цінностей. Відтак, за творчим задумом, керівництвом проектом і загальною редакцією Володимира Павловича в Київському видавництві імені Олени Теліги 2002 р. побачив світ тритомник "Микола Плав'юк: Україна – моє життя" [27-29].

Перший том видання присвячений розкриттю в науково-художньому стилі першої біографії видатного громадського і політичного діяча України, багатолітнього лідера українського діаспори. В другому томі М. Плав'юк зображений як визначний публіцист, блискучий оратор, полеміст у контексті розкриття суспільно-політичного життя української діаспори, безпосереднім учасником і організатором якого він був протягом другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Третій том представляє собою збірку наукових і публіцистичних праць вітчизняних політичних діячів, представників освіти, мас-медіа, письменницького корпусу, церкви, громадського та культурного життя, що охоплює широкий спектр новітньої історії, в якому з-поміж яскравої плеяди національної еліти помітно виділяється М. Плав'юк, який все своє життя самовіддано служив українському народові. Знаючи особисто багато років Миколу Плав'юка, автор цих рядків може лише доповнити, що в проекті на широкій документальній основі без тіні глорифікації, надзвичайно точно, об'єктивно і достатньо цілісно репрезентовано видатного будівничого України.

Перечитуючи фундаментальні праці В. Ляхоцького про українську політичну еліту, мені спали на думку слова про те, що в нашого народу, як у кожного з народів, є такі імена, які пробуджують його свідомість, змушують поновому подивитися на ті чи інші речі, зрозуміти сенс життя, повернути із забуття пам'ять. Це величні імена, бо саме на їх прикладі ми очищаємося від намулу брехні, що оточує нас у повсякденні, від фальші, від дурманного словоблуддя. Тим більше, що ці постаті впродовж багатьох років були під суворою заборонаю, їх старалися стерти з національної пам'яті українського народу, їх імена піддалися забуттю. Завдяки багатогранній роботі вони ожили у нашій свідомості всупереч усяким старанням та домаганням ворогів України.

Володимир Павлович вирізняється неодмінною розважливістю в своїх думках і діях, не квапиться з рішеннями та висновками, намагається розібратися в суті проблем, які виникають на його життєвому шляху. Він ніколи не висловлює різких і надто радикальних суджень, завжди заохочує плюралізм і виявляє готовність вислуховувати різні думки, аргументації і точки зору.

Народна мудрість гласить про те, що немає таких людей, з якими завжди легко, але є такі люди, з якими хочеться долати труднощі. В. Ляхоцький із них,

з ким легко співпрацювати і долати життєві труднощі. Важко переоцінити значення, яке мало і має для мене професійне спілкування з Володимиром Павловичем. Певною мірою під впливом його огієнкознавчих праць і численних бесід із ним мені вдалося зосередити своє дослідження на питаннях інкорпораційної політики російського самодержавства наприкінці XVIII і в першій половині XIX ст., відмовившись від висунення на перший план питань історії XX ст. Мене не перестають дивувати ерудиція професора в складній історії імперської лінії щодо українців і України, знання ним джерел і бачення прихованих зв'язків й схожості там, де менш допитливий погляд задовольнявся б констатацією випадковості та безсистемності, особливо якщо мова йде про російську бюрократію. Живий інтерес В. Ляхощького до стану реалізації мого наукового проєкту не раз допомагав мені вибиратися, образно кажучи, щилим і, певна річ, майже неушкодженим із безлічі авторських сумнівів і вагань.

Звісно, найбільше творчих і особистих контактів із ювіляром за понад два десятиліття відбувалося переважно на науковій ниві, оскільки тематичне поле та методологічні ракурси щодо тисячолітньої тягlosti нашої історії, місця й ролі української громади і її еліти в суспільному житті нашого народу в нас практично співпадали. Наші зустрічі щоразу наповнювалися новими думками, цікавими ідеями, неповторними враженнями, перспективними планами. Мені доводилося щоразу переконуватися в тому, що від Володимира Павловича завжди віє свіжістю і сміливістю, натхненністю та розважливістю, чесністю і добросовісністю. Кожного разу мені імпонували його науковий талант схильність до пошуку пояснень сучасних явищ і процесів в історичному минулому та вміння вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки. З нашої точки зору, саме завдяки таким професорам вища школа та історична наука ставлять і досягають вищих і відповідальних завдань.

Оскільки професор своїми численними працями повернув Україні ім'я Івана Огієнка – діяча, який до останнього подиху був беззастережно відданим українському народові, українській мові, культура та духовності, не можу не наголосити на тому, що наша держава досі відбувається мовчанкою щодо цієї видатної постаті. Можливо, щось вдасться змінити і лід зрушиться до 100-річчя Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, яке буде відзначатися восени 2018 р. Беручи участь у роботі третьої міжнародної науково-практичної конференції “Польща – Україна: спільні шляхи до свободи. В єдності сила. Співпраця польсько-українська в переломних моментах історії та сучасності”, що відбулася в Житомирі 4 листопада 2016 р., мою увагу привернув той факт, що наукова та культурна еліта Житомира не один рік активно бореться за спорудження пам'ятника І. Огієнку. А в нашому місті, Кам'янці-Подільському, де зусиллями великого сина українського народу постав перший державний український університет, де він мужньо боровся за ідеали Української Народної Республіки, а в діаспорі, позиціонуючи себе гранично чітко українцем, свідомо присвятив своє життя справі політичного, соціального і культурного звільнення рідного народу, домоглися лише при-

своєння його імені заснованому ним вишу і встановлення меморіальної дошки на фасаді головного корпусу університету.

Останнім часом наші шляхи з В. Ляхоцьким системно перетинаються по лінії відділення історії Академії наук вищої освіти України академіком-секретарем якого він є. Власне, саме за його порадою та підтримкою обрали дійсними членами цієї Академії професорів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка А. Філінюка і С. Баженову. Можу лише сказати, що завдяки академіку В. Ляхоцькому у відділенні створена креативна атмосфера, що спонукає до творчої праці і самовдосконалення, до утвердження творчих особистостей.

Є велике сподівання, що ювіляр як талановитий сівач правдивого українства і духу благородства повен зі своєю великодушністю, невичерпною душевною добротою, організаційним духом, працелюбним вишколом і цілеспрямованістю, дивовижною обов'язковістю, громадянською небайдужістю та співчуттям, величезним життєвим досвідом і потужним науковим доробком, буде й далі дорожити всім, що його оточує, бачити красу в малому і великому, цінувати кожна мить свого життя й дарувати нові та нові наукові розвідки з історії та культури України. Переконані, що як професор і академік В. Ляхоцький ще багато років і десятиліть своїм фантастичним інтелектом і широтою знань буде насичувати студентів, молоді генерації педагогів, науковців, допомагати їм знаходити острови знань у безмежному океані інформації й розкодовувати раніше приховані смисли та вибудовувати шляхи до себе істинних.

Тож зичимо дорогому ювіляру козацького здоров'я, великого сімейного та особистого щастя! Бажаємо сміливо будувати і впевнено реалізовувати нові творчі плани задля відкриття нових сторінок нашого славетного минулого!

Список використаних джерел і літератури

1. Войцехівська І. Н., Ляхоцький В. П. Епістологія. Короткий історичний нарис. Київ: Український державний науково-дослідний ін-т архівної справи та документознавства, 1998. 54 с.
2. Гирич І., Ляхоцький В. Археографічне опрацювання епістолярної спадщини українських громадських і політичних діячів кінця XIX – першої третини XX ст. // Архіви України. 1995. № 4-6. С. 81-87.
3. Епістолярна спадщина Івана Огієнка (1907–1968) / [упоряд.: Ляхоцький В., Московченко Н. Преловська І.]. Київ: УДНДІАСД, 2001. Серія “Пам’ятки” Т. 2. 477 с.
4. Історик, книгознавець, бібліотекознавець Володимир Ляхоцький // Бібліотечний вісник. 2007. № 2. С. 50-51.
5. Ляхоцький В. Бібліографічна спадщина Івана Огієнка // Студії з архівної справи та документознавства. Т. 2. Київ, 1997. С. 49-57.
6. Ляхоцький В. Бібліографія українознавства в працях Івана Огієнка // Проблеми вдосконалення каталогів наукових бібліотек: Матеріали Міжн. наук. конференції, 14–17 жовтня 1997 р. Київ, 1997. С. 147-149.
7. Ляхоцький В. П. Видавнича, архівно-археографічна та бібліотечно-бібліо-

графічна діяльність Івана Огієнка (Митрополита Іларіона): дис... д-ра іст. наук. Київ, 2001. 515 арк.

8. Ляхоцький В. Звитязний шлях, високість духу: Київському державному інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука виповнюється 70 // Українська культура. 2008. № 10. С. 5.

9. Ляхоцький В. Життя в боротьбі й любові (Микола Плав'юк) // Дніпро: Літературно-художній та суспільно-політичний журнал. 2004. № 11/12. С. 125-138.

10. Ляхоцький В. Епістолярна спадщина як джерело вивчення життя та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона) // Велетень науки: Матеріали науково-пед. читань, присвячених вивченню спадщини Івана Огієнка, 15–16 січня 1996 р. Київ: Четверта хвиля, 1996. С. 39-44.

11. Ляхоцький В. Епістолярія як джерело біографічних досліджень життя та діяльності діячів української культури, науки, політики // Український біографічний словник: Історія і проблематика створення: Матеріали наук. конференції, 8–9 жовтня 1996 р. Львів, 1997. С. 77-79.

12. Ляхоцький В. Іван Огієнко: видавнича справа – покликання на все життя // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики: збірник НАН України / [Львівська наукова б-ка ім. В. Стефаніка, Науково-дослідний центр періодики]. Львів, 2003. Вип. 11. С. 740-749.

13. Ляхоцький В. Іван Огієнко – Головноуповноважений міністр уряду УНР (1919–1920) // Матеріали міжн. наук. конференції “Відродження української державності: Проблеми історії та культури”, 13–16 травня 1996 р. Ч. 1. Одеса, 1996. С. 80-81.

14. Ляхоцький В. Іван Огієнко (митрополит Іларіон): Показчик архівних джерел. Київ, 1998. 80 с.

15. Ляхоцький В. І. Огієнко та архівна справа України // Архівна та бібліотечна справа в Україні доби Визвольних змагань (1917–1921): 36. наук. праць. Київ, 1998. С. 199-208.

16. Ляхоцький В. Ідея соборності в культурологічній спадщині Івана Огієнка // Духовна і науково-педагогічна діяльність І. Огієнка (1882–1972) в контексті українського національного відродження: Наукові доповіді другої Всеукр. наук.-теорет. конференції (18–19 лютого 1997 р.): до 115-річчя від дня народження. Кам'янець-Подільський, 1997.

17. Ляхоцький В. Книгозбірня митрополита Іларіона (І. Огієнка): склад та засади комплектування // Стратегія комплектування фондів наукової бібліотеки: Міжн. наук. конференція: Тези доповідей, 8–10 жовтня 1996 р. Київ, 1996. С. 112-114.

18. Ляхоцький В. Листи особових фондів ЦДАВО України (Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України) як джерело до вивчення видавничої діяльності І. Огієнка // Архіви України. 1995. № 1–3. С. 20-35.

19. Ляхоцький В. Людина науки – постать “не од миру сього...” // Пам'ять століть: Історичний науковий та літературний журнал. 1999. № 5. С. 27-64.

20. Ляхоцький В. Невідомі документи про життя Івана Огієнка: (На матеріалах фонду Українського державного університету у м. Кам'янець-Подільському) // Студії з архівної справи та документознавства. Т. 1. Київ, 1996. С. 107-114.

21. Ляхоцький В. Питання архівної справи, охорони пам'яток культури і мистецтва в діяльності І. Огієнка // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: Міжвідомчий наук. збірник / [редкол. Р. Я. Пиріг (голова) та ін.]. Вип. 2. Археографічні читання. Київ, 2000. С. 39-150.

22. Ляхоцький В. Просвітитель: Видавничо-редакційна діяльність Івана Огієнка (митрополита Іларіона). Київ: Вид-во ім. Олени Теліги, 2000. 528 с.: іл.

23. Ляхоцький В. Тільки книжка принесе волю українському народові...: Книга, бібліотека, архів у житті та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона). Київ: Вид-во ім. Олени Теліги, 2000. 664 с.

24. Ляхоцький В. Фенікс Івана Огієнка: (Нововиявлені документи з фондів Центрального державного історичного архіву України в м. Львові) // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи: наукові доповіді Всеукр. конференції, 19–20 листопада 1996 р. Ч. 2. Київ, 1997. С. 68-78.

25. Ляхоцький В., Матяш І. Книгознавчі студії Івана Огієнка // Велетень науки: Матеріали науково-педагогічних читань, присвячених вивченню спадщини Івана Огієнка, 15–16 січня 1996 р. Київ: Четверта хвиля, 1996. С. 133-138.

26. Ляхоцький В., Полтавська Ю. Історія та сьогодення Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука // Київська старовина: Науковий історико-філологічний журнал. 2008. № 6. С. 85-105.

27. Микола Плав'юк: Україна – життя моє: історична література. Т. 1: Терен В. Від селянського сина – до державника / [В. Терен, Ю. Хорунжий]. Київ: Олени Теліги, 2002. 352 с.

28. Микола Плав'юк: Україна – життя моє: історична література. Т. 2: Микола Плав'юк. Особисто причетний. Вибрані статті, промови, інтерв'ю / [упоряд.: І. Білолипецька, О. Веремійчик, В. Ляхоцький, В. Чишко]. Київ: Олени Теліги, 2002. 608 с.

29. Микола Плав'юк: Україна – життя моє. Т. 3: Та долю іншу він обрав – душі неспокій. На пошану Миколи Плав'юка / [упоряд. В. Ляхоцький]. Київ: Олени Теліги, 2002. 1088 с.

30. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. / [упоряд.: І. О. Кресіна (кер.), О. В. Кресіна, В. П. Ляхоцький, В. Ф. Панібудьласка; за ред. В. Ф. Панібудьласки]. Київ: Вища шк., 1997. Ч. 1. 583 с.

31. Пам'ятки: Т. 2: Епістолярна спадщина Івана Огієнка (митрополита Іларіона) (1907–1968) / [Держкомархів України, УНДІАСД; упоряд.: В. П. Ляхоцький, Н. П. Московченко, І. М. Преловська; гол. ред. В. П. Ляхоцький]. Київ: Держ. комітет архівів України, УНДІАСД, 2001. 478 с.

32. Преловська І. Постаць Івана Огієнка у листах його кореспондентів // Листи громадянських діячів, представників української науки, культури і церкви до Івана Огієнка (митрополита Іларіона) 1910–1969 / [упоряд.: І. Преловська та ін.]. Київ: Вид-во ім. Олени Теліги, 2011. С. 9-51.

33. Смолий В. А. Ляхоцький Володимир Павлович // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2008. С. 568-584.

34. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти: навч. посіб. у сфері підгот. наук. та наук.-

пед. кадрів / [Є. Р. Чернишова, Н. В. Гузій, В. П. Ляхощкий та ін.]. Київ, 2014. 228 с.

Anatoly Filinyuk

**The Talented Sower Full of True Ukrainianness and the Spirit of Nobility:
to the 60-th Anniversary of Volodymyr Liakhotskyi**

The article reproduces, on the basis of documentary sources and numerous scientific works, objectively the life and achievements of Volodymyr Pavlovych Liakhotskyi, the well-known Ukrainian historian, doctor of historical sciences, professor, and academician of the Ukraine Academy of higher education.

In particular, it is noted that he was born in the Kyiv region in a family of teachers who instilled love for Ukraine and the small motherland, for the native language, the intrinsic values of Ukrainian spirituality and culture. While working on teaching and government positions, V. Liakhotskyi managed to reveal the natural abilities not only as a teacher and organizer, but also a talented and prolific scholar-historian. During the years of work, he gained the authority of a talented sower of true Ukrainianness, a man with inexhaustible sincere kindness, organizational spirit, hardworking education and purposefulness, an amazing commitment and a civil indifference to Ukraine history and culture.

His studies at the historical faculty of Kyiv State Pedagogical Institute and the years of the becoming as a professional researcher of the national past with the national patriotic coordinate system, a well-known archivist, book scientist and librarian, an indefatigable popularizer of Ukrainian activists, academic and higher educational institutions have been characterized. It is emphasized that V. Liakhotskyi belongs to the cohort of original scientists with the rare gift of critical thinking, a brilliant possession of a dissertational method of research. He is the patriot with true Ukrainianness, personal state opinion and high professionalism.

The significant personal contribution of V. P. Liakhotskyi to the development of a number of basic terminological concepts, the preparation and publication of powerful handbooks and publications about the national processes in Ukraine, and, equally important, to the study, disclosure and returning of the name of the prominent public and statesman, the genius scientist Ivan Ohienko to Ukraine are disclosed. It was noted that V. Liakhotskyi managed to realize the actual, extremely powerful and necessary to the national historical science and Ukrainian society scientific research projects about such representatives of the national elite as I. Ohienko, M. Hrushevskyy, P. Skoropadskyy, S. Petliura, M. Plaviuk, V. Bidnov, I. Stetschenko, R. Smal-Stotskyi and others. It was emphasized that the professor with the well-known researchers of I. Ohienko made a significant contribution to the study and popularization of the scientific and spiritual heritage of the founder of the Kamianets-Podilsky State Ukrainian University, the outstanding statesman who devoted his entire life to the Ukrainian national idea, the vertex values of the Ukrainian people and the establishment of Ukrainian national culture in the world civilization space. It is substantiated

that the aura of the scientific heritage of the academician, who this year celebrates the 60th anniversary, is characterized by archival development and uniqueness of documents, scientific reliability, content thoroughness, compositional perfection and socio-historical orientation. It teaches to appreciate national persons, comprehensively recognize the identity, purposefully assert Ukraine on the political and cultural map of European and world civilization.

Keywords: *Volodymyr Pavlovykh Liakhotskyi, professional historian, talented scientist, academician, organizer, research, comprehension, scientific heritage, representatives of the national elite.*

А.Г.Филинюк

**Талантливый сеятель правдивого украинства
и духа благородства полон:
К 60-летию со дня рождения Владимира Ляхощкого**

В статье предпринята попытка на основе изучения и осмысления документальных источников и многочисленной научной литературы объективно отобразить жизненный путь, наработки и достижения известного современного украинского историка, доктора исторических наук, профессора, академика Академии наук высшего образования Украины Владимира Павловича Ляхощкого. В частности, подчеркнуто, что он родился на Киевщине в семье учителей, которые прищепили сыну любовь к Украине и малой Родине, к родному языку, глубинных ценностям украинской духовности и культуре. Работая на преподавательских и государственных должностях, В. Ляхощкий сумел не только раскрыть свои природные способности и задатки как педагога и организатора, но и талантливого и плодовитого ученого-историка. За годы трудовой деятельности он приобрел авторитет талантливого сеятеля правдивого украинства, человека с неисчерпаемой душевной добротой, организационным духом, высоким трудолюбием и целенаправленностью, удивительной обязательностью и гражданским неравнодушием к истории и культуре Украины.

Охарактеризовано его учёба на историчном факультете Киевского государственного педагогического института и годы становления как профессионального исследователя отечественного прошлого за национально-патриотической системой координат, известного архивиста, книговеда и библиотековеда, неутомимого популяризатора деятельности украинских деятелей, научных учреждений и высших учебных заведений. Подчеркнуто, что В. Ляхощкий принадлежит к плеяде самобытных ученых с редкостным даром критического мышления, блестящим владением просопографическим методом исследования и патриотических людей с истинной украинскостью, личной гражданской позицией и высоким профессионализмом.

Раскрыто весомый личный вклад В.П. Ляхоцкого в разработку ряда основоположных терминологических понятий, подготовку и опубликование важных словарей и изданий о национальных процессах в Украине и, что не менее важно, в исследование, раскрытие и возвращение Украине имени выдающегося общественного и государственного деятеля, гениального ученого Ивана Огиенко. Отмечено, что В. Ляхоцкий сумел реализовать актуальные, исключительно мощные и нужные отечественной исторической науке и украинскому обществу научные проекты о таких представителях национальной элиты, как: И. Огиенко, М. Грушевский, П. Скоропадский, С. Петлюра, М. Плавюк, В. Беднов, И. Стещенко, Р. Смаль-Стоцкий и другие. Подчеркнуто, что профессор, совместно с известными огиенковедами, внес весомый вклад в изучение и популяризацию научного и духовного наследия И. Огиенко – основателя Каменец-Подольского государственного украинского университета, видного строителя национального государства, который посвятил всю свою жизнь украинской национальной идее, высшим ценностям украинского народа и утверждению украинской национальной культуры в мировом цивилизационном пространстве. Обосновано, что аура научного наследия академика, который в этом году отмечает свое шестидесятилетие, выделяется архивным богатством и уникальностью документов, научной достоверностью, содержательной основательностью, композиционным совершенством и общественно-исторической направленностью. Оно учит ценить национальных деятелей, всесторонне познавать свою идентичность, целенаправленно утверждать Украину на политической и культурной карте европейской и мировой цивилизации.

Ключевые слова: Владимир Павлович Ляхоцкий, профессиональный историк, талантливый ученый, академик, организатор, исследование, осмысление, научное наследие, представители национальной элиты.

Одержано 1 вересня 2017 року